

FELICIJA NIJOLĖ SADŪNAITĖ

*Vienuolė, disidentė, tikinčiųjų teisių gynėja, politinė kalinė,
„Lietuvos katalikų bažnyčios kronikos“ daugintoja, platintoja,
1987 m. mitingo prie Adomo Mickevičiaus paminklo
Vilniuje organizatorė*

Gimė 1938 m. liepos 22 d. Kėdainių apskrityje, Dotnuvos miestelyje. 1955 m. baigė vidurinę mokyklą. Po metų įstojo į nelegaliai veikusį Švč. Nekaltai Pradėtosios Mergelės Marijos tarnaičių kongregacijos vienuolyną Panevėžyje. Į KGB akiratį pateko 1970 m., buvo perspėta dėl antisovietinės veiklos. Tais pačiais metais įstojo į medicinos seserų kursų, dirbo Vilniaus kūdikių namuose.

Pradėjus leisti „Lietuvos katalikų bažnyčios kroniką“, tapo viena iš aktyviausių talkininkių: rinko ir tikrino informaciją apie tikinčiųjų persekiojimą Lietuvoje ir už jos ribų, spausdino ir platino leidinį, gabeno jį į Maskvą, kad būtų persiųstas į JAV. 1974 m. suimta spausdinant 11-ąjį leidinio numerį. 1975 m. birželio 17 d. LSSR Aukščiausiojo Teismo nuteista trejiems metams griežtojo režimo lagerio ir trejiems metams tremties. Teisme pasakyta kalba per pagrindinę Lietuvos ir Maskvos spaudą plačiai pasklido Vakarų žiniasklaidoje. Etapais buvo kalinama Pskovo, Gorkio ir kituose kalėjimuose kartu su kriminalinėmis kalinėmis. Bausmę atliko Mordovijos griežtojo režimo moterų lageryje.

LGGRTC nuotrauka

Nijolė Sadūnaitė. Vilnius. Apie 1970–1973 m.
Iš Okupacijų ir laisvės kovų muziejaus fondų

Nijolės Sadūnaitės nuotrauka, daryta KGB kalėjime ją suėmus. Vilnius. 1974 m. rugpjūčio 30 d. Iš Lietuvos ypatingojo archyvo

Lageryje kovojo už kalinių teises, badavo protestuodama prieš žiaurų elgesį su politiniais kaliniais, dvasiškai ir materialiai paremdavo kartu kalinamas moteris iš įvairių SSRS vietovių. Jau būdama tremtyje Krasnojarsko krašto Bogučiano gyvenvietėje rašė laiškus į lagerius. Visus iš užsienio ir Lietuvos gaunamus siuntinius tuoj pat persiūsdavo politiniams kalinams (moldavams, ukrainiečiams, rusams).

Nijolė Sadūnaitė Sibiro tremtyje. Bogučianai, Krasnojarsko sritis. 1977 m. rugsėjo 20 d.
Iš N. Sadūnaitės asmeninio archyvo

Disidentė Nijolė Sadūnaitė kalba susirinkusiems pirmojo viešo nesankcionuoto antisovietinio mitingo dalyviams prie Adomo Mickevičiaus paminklo. Vilnius. 1987 m. rugpjūčio 23 d. Iš Okupacijų ir laisvės kovų muziejaus fondų

Grįžo į Lietuvą 1980 m. Nors ji buvo KGB akiratyje, tęsė nutrauktą darbą – daugino ir platino „Lietuvos katalikų bažnyčios kroniką“, gabeno pagrindžio spaudą į Maskvą, iš kur rusų disidentų pagalba ši spauda patekdavo į Vakarus. Tačiau nuo 1982 m., per stebuklą išvengusi KGB pasalos, buvo priversta penkerius metus slapstyti. Nesugebėdami Nijolės pagauti, KGB ėmė persekioti jos brolių Joną. Penkerius metus slapstydamosi Lietuvoje Maskvoje ir kitur, N. Sadūnaitė ir toliau bendradarbiavo leidžiant ir platinant „Lietuvos katalikų bažnyčios kroniką“. Globojo ligonius, senelius, buvusius politinius kalinius.

1983 spalio mėn. N. Sadūnaitė savo atsiminimų užrašus sėkmingai perdavė į Vakarus, kur jie buvo publikuoti išeivių spaudoje, o 1985 m. išleisti atskira knyga „KGB akiratyje“. 1987 m. į Vakarus perdavė atsiminimų knygelę, pavadintą „Gerojo Dievo globoje“. Abi knygelės buvo išverstos į septynias kalbas. 1987 m. kartu su Petru Cidziku, Vytautu Bogušiu ir Antanu Terlecku oficialiai informavo Vilniaus miesto valdžią, kad 1987 m. rugpjūčio 23 d. ketina surengti mitingą, skirtą Ribentropo–Molotovo paktui pasmerkti. Mitinge pasakė kalbą. Praėjus kelioms dienoms KGB dirbė asmenys, prievarta įsisodinę į automobilį, trisdešimt valandų Nijolė vežiojo po Baltarusijos miškus, tyčiodamiesi ir grasindami „nušauti ir čia pat užkasti“. 1988 vasario 15 d. paveikta neaiškios kilmės spinduliais, kurie jai pažeidė gyvybines funkcijas, teko ilgai gydytis.

1992 m. apdovanota Sausio 13-osios atminimo medaliu, 1998 m. – Vyčio Kryžiaus ordino Komandoro didžiuoju kryžiumi, 2000 m. – Lietuvos nepriklausomybės medaliu. 2018 m. sausio 13 d. N. Sadūnaitei įteikta Laisvės premija.